

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΔΩΝ

ΑΠΟ Τ' ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΑΡΑΣ ΜΠΕΡΝΑΡ

ΚΓ'.
ΙΣ το μέρος αυτό των «Απομνημονευμάτων» της, η Σάρα Μπερνάρ διαγράφει την καλλιτεχνική περιουσία της στην Αμερική και ιδιαίτερος την επίσκεψή της στον μεγάλο Αμερικανό εφευρέτη Έδισον.

«Έφυγα από το Μέλανο Πάρκ —έξακολουθεί η περιγραφή καλλιτεχνίας— στις τέσσερες το πρωί. Αυτή τη φορά, αλόκληρη η Έξοχη, οι δρόμοι κι' ο σταθμός φωτιζόντουσαν από τ' αναρίθμητα φώτα που είχε ανάψει προς ταβήν μου ο μέγας σοφός κι' έβλεπαν την έντασή τους ήταν ημέρα.

Άληθεια, τί περιεργή προσβολή που δημοσιεύει το σκοτάδι! Προηγούμενος ο δρόμος μου φαινόταν άτελειωτος, ακοιταγμένος κι' αδιάβατος. Τώρα όμως, που τον φωτιζάν τα φώτα του Έδισον, μου φάνηκε —όπως άλλωστε ήταν και πραγματικά— συντομοτάτος και θαυμασιός στο σπασμό του...

Ήμιον χωρολογικώς μεθισμένη από θαυμασμό για τις εφευρέσεις του μεγάλου αυτού σοφού, είχα γοητευθεί απ' τη χάρι του, τη δειλία του, την ευγένειά του και για τη βαθιά του άγνωση προς τον Σαίξπηρ.

Την επομένη, η μάλλον την ίδια μέρα, γιατί ήταν και τέσσερες το πρωί, έφευγα όταν είχαμε φτάσει και στο τραίνο και δεν ζήτησα παρόι όταν είχαμε φτάσει και στην πόλη αυτή. Άπειρο πλήθος μας περίμενε στο σταθμό: δημοσιογράφοι, πολλοί περιεργοί και περιεργές, οι όποιοι είχαν μαζευτεί εκεί μόνο για να ιδούν, χωρίς κανένα ένδοξο αιώνιο.

Η συγκέντρωση αυτή του πλήθους ήταν αταίωτος δικαιολογημένη, αφού εγώ ήμιον εκείνη που επί ένα μήνα τώρα απασχολούσα την κοινή γνώμη της Νέας Υόρκης. Με είχαν κοιτάξει και δεξάσαι τόσο... Έλπίσης πόσες βρομερές και ηλίθιες συζητήσεις δεν είχαν κυκλοφορήσει εις βάρος μου!... Άλλοι κατηγορούσαν και άλλοι επεδρομίζαν την περιφρόνηση, με την όποια είχα αντιμετώπισει όλες τις βρομοσημάρες!... Όλοι τέλος ήξεραν ότι είχα θαυμάσει έναντιον πάντων.

Οι κάτοικοι της Βοστώνης ήξεραν άκοια, ότι οι ιεροκήρυκες είχαν άνεβει στους βιβλιονες για να διαλαλήσουν στους Αμερικανούς, ότι με είχε στείλει ο πάλητος κόσμος για να διαφείρω το νού, ότι η τέχνη μου ήταν δημοφιλής του διαβόλου, κτλ. κτλ.

Τά ήξεραν λοιπόν όλ' αυτά οι κάτοικοι της Βοστώνης; και ήθελαν να ιδούν με τα μάτια τους τί πράγμα ήμιον τέλος πάντων!

Εγώ διέσχισα όλο αυτό το ψυχρό πλήθος με τί συνθησιμένη μου άπαθεια. Την στιγμή άκριβώς που άνέβαινα στο άμαξι μου, μία κυρία με πλησίασε και μου είπε:

—Καλώς όρισατε στη Βοστώνη, κυρία! Καλώς όρισατε, κυρία...

Και μου έδωσε το χεράκι της, ένα χεράκι θυοφορο και κομψό, όπως άλλωστε είνε τα χεράκια όλων των Αμερικανιδων. Αμέσως και πολλές άλλες κυρίες με πλησίασαν και, χειρογεδώντας, έπανέλαβαν τη χειρονομία της.

Αυτό μ' έκανε να συμπληρώσω τη Βοστώνη... Όστόσο, για μία στιγμή, χωριεύτηκα από πραγματική μαγία, βλέποντας να πηδάη μέσα στο άμαξι μου ένας θαρσαύτατος μετρίοτερ. Αυτό ξεπερνούσε και κάθε όριο.

Έσπρωξα άμέσως τον γελοίο αυτό δημοσιογραφίσκο, ο όποιος άσφαλώς θα σοριαόταν βαρδύ

ζαίτο στο δρόμο, αν δεν τον κρατούσε απ' το χεράκι ο δημοσιογράφος μου.

Ότόσο αυτός, σαν να μην είχε συμβεί τίποτε, μου άπήνηνε την αλλόκοτη ερώτηση:

—Ποιά ώρα θα πάτε αύριο στη φάλανα;

—Εγώ τον ζήτησα κατάκλητη. Μιλώσε θαυμάσια τά γαλιζιά.

—Σίγουρα θα είνε τρελλός, είπα στον δημοσιογράφο μου, το Ζάροετ.

—Όχι, κυρία! φώναξε ο δημοσιογράφος, ο όποιος με άκουσε. Δεν είμαι τρελλός. Θα ήθελα μόνο να μάθω ποιά ώρα αύριο το πρωί θα πάτε στη φάλανα... Θα ήταν μάλιστα προτιμώτερο να πάτε άποψε, γιατί υπάρχει φόβος να φορηθεί τη νύχτα και θα ήταν κερμία κι μη την επισκεφθήτε, όσο άνατηρέει άκόμα...

Καθώς μιλώσε έτσι άκατάληκτη, ο δημοσιογράφος είχε μισοκαλήσει, ζωντά στο Ζάροετ, ο όποιος έξακολουθούσε να τον κρατάη απ' το λαιμό, φρονημένος μιλώσε πέσει έξω απ' τ' άμαξι.

—Μά, κυρία! φώναξε. Τι είν' αυτή η ιστορία της φάλανας;

—Άχ! κυρία! μου άπάντησε. Πρόκειται για ένα κήπος τεράστιο, μοναδικό... Πολλοί άνθρωποι εργάζοντουσαν νύχτα και μέρα για να σπάσουν τον πάγο γύρω του...

Καθώς όμως μιλώσε, σηλώθηκε στον Άναβαήρα, έπαισε τον άμαξι και του φώναξε:

—Στάσου! Στάσου λοιπόν!... Έ! Έ! Έρριζο, έλα δώ... Νά τος, κυρία, να τος!...

Το άμαξι είχε σταθεί. Και, χωρίς να ζήνη καρπό, ο δημοσιογράφος πήδηξε έξω κι' έσπρωξε μέσ' στο λαγυά μου έναν ζωντά και τεράστιο άνθρωπο, μ' ένα πελώριο διαμάντι στη χεράβιά του. Ο άνθρωπος αυτός δεν ήξερε ούτε λέξη γαλιζιά, μα εργατιστάθηκε μ' όλη του την άνεση ζωντά στο Ζάροετ, ενώ ο μετρίοτερ, ο όποιος είχε έβανταπει απ' αυτός, στεκόταν σχεδόν μετέωρος.

Είχαμε φύγει στις τρεις απ' το σταθμό και φτάσαμε στο ξενοδοχείο της Βανδύνης, όπου θα κατέλινα έπειτ' από δύο ώρες.

Υπήρχε ποιός κόσμος εκεί, όποιος περίμενε την άφιξή μου κι' εγώ ντροπέμιον πραγματικά για τον κωσούργιο σύντροφο μου.

Όταν έμπηκα στο δωμάτιό μου, έβλεπα κατάκλητη, βλέποντας τους ώραώτατους πινάκες και τά θαυμάσια κομφοτεχνήματα, με τά όποια ήταν στολισμένο. Έξέφρασα κάλυστα στον ιδιοκτήτη του ξενοδοχείου το φόβο μήπως κλαπεί τίποτε απ' αυτά. Έξείνηος όμως μου άπάντησε:

—Ο κ. Χ...., στον όποιο άνηκουν όλ' αυτά τά πράγματα, θέλει να τά βλέπετε καθ' όλη τη διάρκεια της διαμονής σας έδω. Όταν μάλιστα του έξέφρασα τον έδιο με σας φόβο, μου άπάντησε ότι δεν τον νιάζει καθόλου κι' αν του τά κλέψουν.

Κι' όμως μετάρω τον πινάκον ύπήρχε ένας έπίτομος Μιλλέ, τον όποιο θα ήθελα πολύ ν' άποκτήσω.

Άφού εθαύμασα τ' αστροτεχνήματα αυτά, ζήτησα απ' το σύντροφο του δημοσιογράφου να μου έξηγήση την ιστορία της φάλανας. Ο Έρριζοε Σαίμ —έτσι τον έλεγαν— μου είπε τότε πός ήταν η διοικήσι της μερικιών άλευκιδων πάλων. Ένα λοιπόν απ' τά πλοία αυτά είχε αχμαλωτίσει μία φάλανα, που είχε ήδη χωμένα δύο κομμάτια στα πλευρά της. Το πρώτο κήπος, έξανολιμένο, ώδηγούσε έτσι ως το λιμάνι της Βοστώνης.

Τώρα για ποιό λόγο ο άνθρωπος αυτός ήθελε να εκμεταλλευθή, συγχρόνως την αχμαλωσία τη φάλανας και την άφιξή μου στην πόλη του, ούτε κι' εγώ δεν έξερω. Μά έπέμεινε τόσο πολύ να την έδω, ώστε την άλλη μέρα το πρωί, στις έφτά, ενώ έσπεφε μία παγω-

Η Σάρα Μπερνάρ στο ρόλο της Αυτοκρατείρας Θεοδώρας.

μένη βροχή, πενήντα άνθρωποι ανέβηκαμε σ' εφτά άμάξια για νά επισκεφθούμε τή φάλανα.

"Όταν φτάσαμε στην προκυμαία, μιάς περιμέναμ ένει άρκετός κόσμος για πολλούς οετότερο. Μιά πριν προφτάσει να μē πληρώσει κανείς, ο Έρριος μ' έπισω άπ' τή χείρα μιά διασχίζοντας γρήγορα τή πλώρη, μ' όδηγησε σέ μιά σκάλα, πού ήταν άνομιμομένη στό πλευρό τής φάλανας. Μ' άνάγκασε σχεδόν διά τής βίας να τή ανέβω μ'. Έτσι βρέθηκα έπάνω στό κήτος, τή όποια άνέναντε άκόμα... Δέν ξέρω κι' εγώ γιατί, ξαπλώθηκα για μιά στιγμή στη σπονδυλάκη του στήλη.

Μά όταν σησώθηκα, είδα ότι και πολλοί άλλοι είχαν άνεβεί έπάνω, ό όποιοι μē παρακαλούσαν ν' άποσπάσω άπ' τή πλώρη του κήτους μιά άπ' τīs μικρές αυτές μπαλένες, πού χρησιμοποιούνταν για τούς κορσέδες των γυναικών. Στην άρχή διάταξα, μήπως τή κίνηση και πόνεσει. Μά ή έπιμονή των Άμερικανών είνε κάτι πού σ' άναγκάζει ή να φοβήθεις σάν Άμερικανός, ή να υποταχθής. Έτσι στό τέλος άπέσπασα άπ' τή πλώρη τής φάλανας μιά μικρή μπαλένα και κατέβηκα κάτω, με τή θλίβερό μου τρώπιο στό χέρι. Έξω φρενών από τή νεύρα μου.

Τά είχα πρό πάντων με τόν γελοίο αυτό Σμιθ. Κλεισθήκα μόνη μου στό άμάξι μου κι' όταν ξαναβήκα στο ξενοδοχείο μου ξαπλώθηκα στό κορβάκι μου.

Μά σέ λίγο ένας διαβολικός θορύβος από τύμπανα, τρομπέτες και άλλα όργανα με ξύπνησε. Πετάχτηκα άμέσως στό παράθυρό μου κι' είδα στό όρόμο ένα κελόσιο άμάξι περιστοιχισμένο από μιά συνοδεία μωρών κι' έξω σ' άμάξια αυτό μιά άπαισία φρεζάκια χροματιστή, τερατόδη, πού με περιτριανέ όλόκληρη έπάνω στη φάλανα. Άπό πίσω πήγαμε ένα πλήθος ανθρώπων, ό όποιοι κρατούσαν έπιγραφές συντεταγμένες έτσι :

ΕΛΑΤΕ ΝΑ ΔΗΤΕ

τὸ κελόσιο κήτος πὸ σπότωση

Η ΣΑΡΑ ΜΠΕΡΝΑΡ

βγάλοντάς του μπαλένες για τούς κορσέδες της, τούς όποιους τής κατασκευάζει

Η κ. ΔΙΑΥ ΝΩΕ, όδός... άριθ...

"Έγινε άμέσως κλοπή σάν πεθαμένη. Τά δόντια μου χτυπούσαν από μανία. Δέν μπορούσα ν' άρθώσω λέξη.

Η λύσσα μου αυτή δεκαπλασιάστηκε, όταν τήν ίδια στιγμή είδα τήν πόρτα μου ν' άνοίγει και να παρουσιάζεται χυμωγελιστός ο Έρριος Σμιθ. Τού έδωσα άμέσως ένα χαστούκι και, σαρφίζοντάς τον έξω, κλειδώθηκα μέσα.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : 'Η συνέχεια.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ

ΠΑΡΑΔΟΞΟΙ ΦΟΡΟΙ

Έδου μερικοί παράδοξοι φόροι, ό όποιοι έπεδύλλοντο στους διαφόρους λαούς τής Εύρώπης κατά τόν μεσαιώνα :

Στη Γαλλία, έπί τής βασιλείας του Λουδοβίκου ΙΑ', όποιος έμπαινε στην πρωτεύουσα, έχοντας μαζί του πύθρο, άντι να πληρώσει διόδια, υποχρεωνόταν να βάλι τόν πύθρο να χορέψι κρός διασκεδάσαν των πολιτών.

Οι Ίουδαίοι, ό όποιοι κατά τόν μεσαιώνα ήσαν παντού άποδοιοπαταιοί, όσάκις έτόκοζατο να περάσουν από δημόσιους δρόμους, υποχρεωνόντουσαν να βάζουν τή παπούτσια πάνω στο κεφάλι τους και να απαγγέλλουν τή «Πάτερ ήμών».

Σέ πολλά μέρη τής Γαλλίας, ό δουλοπάροικοι είχαν υποχρέωση να πηγαίνουν μιά όρισμένη μέρα κάθε χρόνο κάτω άπ' τή παράθυρα των κυριών των και να κάνουν μορρασιμούς ή να ρίχνουν πέτρες στό νερά των χαντακων των περιχώρων για ν' άναγκάσουν τούς βασιάρχους πού κάθον, να σωπάσουν!

Στη Βοηωνία πάλι, ό χωρικοί είχαν υποχρέωση να παρουσιάζονταν στον ήγουμενο ενός μοναστηριού του τάγματος των Βενεδικτινών, φέρνοντας ό καθένας ένα βραστό κατόν, σκεπασμένο σ' ένα πιάτο. Ο ήγουμενος ήταν καθισμένος σ' ένα τραπέζι κι' ό χωρικοί, πλησιάζοντας, του έβαζαν τή κατόν κάτω άπ' τή μύτη για να τή μυρωτή... Κατόν γύριζαν στό σπίτι τους με τή κατόν άπειραχτο και τή έτρωγαν μαζί με τούς συγγενείς των, στην ύγιαή του ήγουμενού!

ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΑΙ ΑΣΤΕΙΑ

'Η εικονομίες του Θ. Δηληγιάννη. 'Η γάτα του ύπουργείου των Οικονομικών και τή παντικία. Ένας θαυμάσιος στίχος του Συνεδιού. Ο βουλευτής κ. Κοθρή και τή... άλκτι του. Ένα τηλεγράφημα στον άρραίο του. Τά δανεικά κι' άγύριστα. 'Η πρώτη θεατρική παράσταση. Τό θεάτρο και ή γυναίκες πρό έκαστό έτών, κτλ κτλ.

"Όταν ό μακαρίτης Δηληγιάννης ήταν ύπουργός των Οικονομικών, θέλησε να κινή —σάν καλή όρα σήμερα— οικονομίες στον κρατικό προϋπολογισμό.

Έπειδή όμως ήταν άνθρωπος στυλαχνικός και δέν ήθελε να κινή τή μισθό κινενοί υπαλλήλων, άποφάσισε να περιοχή μόνο ένα κονδύλιο 15 δραχμών πού διετίθετο για τήν τροφοδσία τής γάτας του ύπουργείου.

—Νά σου πώ, φίλε μου, είτε στον άρμόδιο υπάλληλο. 'Αν υπάρχουν παντικιοί στο ύπουργείο, ή γάτα μας θάχη τήν τροφή της. 'Αν δέν υπάρχουν παντικοί, τότε ή γάτα δέν μάζ χρεάζεσαι...

Ο μακαρίτης ποιητής Παναγ. Συνεδιού έχει γράψει χιλιάδες στίχων. Ένας όμως από τούς πιο καλούς, είνε ό έξης :

"Άνοιξε γη τή σπάλανα σου και δέξου τή δική μου.

Ο θαυμάσιος αυτός στίχος του Συνεδιού τάχα είνε ένα ποίημα, τή όποιο έγραψε ό ποιητής όταν πέθανε τή παιδί του.

Λένε, ότι ένας από τούς πιο έξυπνους κι' έτοιμολόγους βουλευτάς τής σημερινής Βουλής, είνε και ό κ. Κοθρή.

Για τόν κ. Κοθρή, ό πατριώτες του διαγώνιτσα πολλά.

Μιά φορά, π. γ. κάποιος άνεργός του, όνομαζόμενος Παπαδόσης, τόν όποιο έσπούδαζε ό όιος, γυρίζοντας άπ' τήν Άθήνα στο 'Ηράκλειο, για να κατεβή έκαθινε στο Λασηή, τού έτηλεγράφησε μόλις έφθασε στο 'Ηράκλειο :

"Άποτείλατε χιλιάς δραχμάς διά να μεταφέρω τās άποσκευές μου".

Ο κ. Κοθρής όμως δέν τόν άπάντησε.

Ο άνεργός έστειλε τότε και δεύτερο και τρίτο τηλεγράφημα, όποτε ό κ. Κοθρής τού άπάντησε τηλεγραφικώς :

Παπαδόκη, 'Ηράκλειο. 'Εγκαταλείψατε άποσκευές".

ΚΟΘΡΗΣ

Ο κ. Κοθρής έχει βαφτίσει πολλά παιδιά στο νομό του κι' έτσι έχει έκαστοντάδες «συντέκνον», δηλαδή κομπάρζων. Έγινε, έτσι, ότι όλοι αυτοί ό κομπάρζοι ζήτην πάντοτε κάτι από τή «συντέκνον» κι' ό κ. Κοθρής δέν άρεναιτα. Μερικοί τού ζήτην και χρήματα.

Ένας άπ' αυτούς μάλιστα τόν στενοχωρούσε κάποτε κάθε ήμέρα, ζητώντας του δανεικά κι' άγύριστα.

Μιά άπ' τīs πολλές φορές τού λέει ό κ. Κοθρής : —Δέν έχω διαίωμα να σου δώσω άλλα, συντέκνε. —Γιατί ; —Κύτταξα στό κατάστιχά μου κι' είδα ότι είσαι έξοφλημένος. —Έξοφλημένος! Τι έξοφλημένος! —Νά. Κατάγραφα τήν περιουσία μου και τούς συντέκνους μου.

Είδα λοιπόν ότι σέ κάθε συντέκνο μου άναλογοίν 500 δραχμές άπ' τήν περιουσία μου. Τόσες σου άναλογοΐσαν κι' έσένα και τīs πηρες!...

'Η πρώτη έλληνική θεατρική παράσταση δόθηκε κατά τή διάρκεια τής Έλληνικής Έπαναστάσεως, τή Μάρτη του 1825, στην Τήνο. Στην παράσταση αυτή παίχτηκαν τή ηρωικά δράματα «Μάχος Μπότσαρης» και «Μεγαλήρης και έλαβαν μέρος ή κυρία Βασιλάκη, ή δεσποινίδες Ποιέο και οί Παζιμάδης και Σιγάλας.

Ο πρώτος όμως τακτικός έλληνικός θιασος σχηματίστηκε και πρωτάταξε άργότερα τήν Σύρο με θιασάρχον τόν Κυριακό, άδελφό Άθηνων. Στο θιασο αυτόν έλαβαν μέρος πάλλ ό Παζιμάδης και Σιγάλας, αλλά δέν θέλησε να συμμετάσχη καμιά γυναίκα.

Κάποτε ό Μ. Άλέξανδρος άπειλησε τόν φιλόσοφο Άνάχαρο, ότι θα τόν κορματίσει. Τότε ό φιλόσοφος τού έδωσε τήν άκόλυθη άξιωμανηνευτη άπάντηση :

—Άπτες τīs φοβέρες να τīs κάνεις στους άιαθείς. Έμένα μού είνε άδιάφορο άν θα σπείσω από πάνω ή από κάτω άπ' τή γη!

